

le nudila prilika, je deloval zanj. Pa tudi kot družabnik je bil ljub vsem, in vsi smo si ga želeli v družbo. — Po dveletnem vsestranskem delovanju, dragi Julijan, so nastopili za nas hudi časi. — Pozvan si bil z mnogimi drugimi svojimi sovrstniki v vojno službo. Po šestnajstmesečnem službovanju si bil odbran, da braniš kraje, ki nam jih hoče iztrgati zavrtni sovražnik. A usoda Ti je bila nemila. Podlegel si ranam, dobljenim po kletem sovražniku. Na smrtni postelji si bil povišan v praporščaka, a te časti nisi dolgo užival. Tvoji dobri starši so poskrbeli, da počivaš v domači zemlji, v kraju, ki Ti je bil tako ljub. Kaj si nam bil in kaj smo s Teboj izgubili, priča pogreb, ki je vkljub neugodnemu vremenu uspel najsijajneje. Spremil smo Te k večnemu počitku vsi, da, lahko rečem: brez izjeme vsi prijatelji in znanci sploh. Ob tej priliki gre v prvi vrsti posebna zahvala katinarski šoli, kjer si bil nameščen, ki je poskrbela vse, kar je bilo v njeni moči. Kaj častno je bila zastopana svetoivanska slovenska šola in po deputaciji škedenjska in barkovljanska. Častno spremstvo si imel, predragi Julijan, tudi od tamkajšnjega vojaškega oddelka in odnotne c. kr. finančne straže. Ob pretresujočem nagrobnem govoru voditelja katinarske šole, tovariša Cirila Valentiča, se je zasolilo marsikatero oko.

Počivaj sladko, vrlji slovenski učiteljski junak, v dragi zemlji domači! V naših srčih živíš naprej!

SREČKO VILFAN.

Zdrav brez primere, poln življenja in idealov — tak je stal tudi na bojnem polju! Pa se je razletelo orožje pekla in je hipoma uničilo to mlado, lepo, cvetoče življenje! Dne 10. t. m. je ob 10. dopoldne padel na Doberdovski planoti praporščak Srečko Vilfan, učitelj v Knežaku na Notranjskem, star komaj 22 let! Odlikoval se je večkrat v ljutih bojih pri Sv. Martinu, pri Sv. Mihaelu in na Griževem brdu, zakar je dobil v odlikovanje srebrno svetinjo. Krasila je prvi res mlademu junaku! A sedaj ga ni več! — Dne 17. julija t. l. nam je pisal, da je padel njegov stanovski in vojaški tovariš Bravničar, a se je pozneje izkazalo, da ga je le zasula granata, potem so ga pa Lahji ujeli. In kaka tragika! Tovariša Vilfana ni zasula, njega je ubila! Zdrav brez primere, poln idealov in življenja — tak je stal tudi v svojem civilnem poklicu. Mlad je bil — učiteljske je dovršil šele leta 1913. A v njem je tičal talent pravega slovenskega učitelja, ki bi vse, kar je bilo lepega, dobrega, plemenitega v njem, daroval svojemu narodu, ki ga je ljubil z vsem plamenom svoje duše! In z zvestobo! A sedaj je vse uničeno; vrelec žive vode, vode življenja, je usahnil... Kolika tragika, ko nas je vsak dan manj!...

Bodi ti, slovenski učiteljski junak, ki si v cvetu let umrl za dom in cesarja, nemiljivi spomin med nami!

BREZ GROBA.

Služba pri novi stotnji je bila tako razdeljena, da polovice svojih ljudi nisem

poznal drugače nego po imenu. Čez dan so ostali v skalah na straži, drugo polovico pa sem odvedel, preden se je zdanilo, v nekaj sto korakov oddaljeni gozdiček, kjer smo ostali do mraka. To preseljevanje je bilo vedno združeno z nevarnostjo, da nas ne zaloti sovražnik, ki je imel z visokega grebena ves teren v pogledu. Treba je bilo dobro paziti na najugodnejši čas. Zlasti nerodno je bilo v mesečini, če je bilo jasno nebo. Tu ni bilo skoro nobenega prehoda iz dneva v noč, še skoro somrak ne. Največkrat so bili ljudje poleg puške in odej obloženi s težkimi koli, ki so jih potrebovali za izdelovanje trdnih kritij. Še v poznem mraku se je videla taka figura jako daleč, hkar v mesečini. Treba je bilo kar najprevidnejše meriti korake, da se niso izprožali kameni pod okovanimi črevlji, nihče se ni smel oglasiti ali zaropotati z gorsko palico. Hvala Bogu, vedno je šlo po sreči. Istočasno z nami so prinesli od zgoraj gorko menažo in kavo. Takrat so prilezli še drugi iz dnevnih skrivališč v bližini kotlov, urno so použili vsi jed in se potem tiho razšli na odločena jim mesta. Začela se je nočna služba.

Kaj bi pravil, dolge ure so se vrstile! Mnogokrat se ni hotel čas niti za vruga premakniti, zlasti kadar je bilo vse mirno po bojišču. Kdor ni bil na predstraži, je tipal v temi za kameni, da si je izpopolnil branik, in ko se mu je zdelo dela zadosti, se je zavil v odejo, vzdignil ovratnik sukne in sedel poleg puške, roke ugreznjene v rokave. Rezke sape so pihale po polnoči. Tako sem jih obiskoval od ure do ure, da mi niso pospali. Naporno plezanje v temi po skalovju. Ogaben posel, ampak dolžnost! Koliko kletev sem pustil tam na skalah, Bog jim daj odpuščenja, od samega trpljenja in jada so planile iz ust.

Na desnem krilu je bilo par mož, ki so me že v prvem večeru zaskrbeli. Razgled po globokem žlebu so imeli, ali njih življenje je bilo v vedni nevarnosti. Zgoraj nad njimi, jako visoko v skalah, je stala kamenita lavina, ki je bila pripravljena za slučaj, da bi se sovražnik zagnal preko žleba proti našim postojankam. Kako noč je že zdrknil od te lavine velik kamen in se s strašnim hruščem pognal preko skal v žleb ter besnel z nebrzdano silo proti dolini. Ubogi človek, če ga je dosegel, niti mati bi ga ne bila več spoznala... Treba je bilo te ogrožene ljudi takoj umakniti. Odkazal sem jim nova mesta in še tisto noč so si pričeli graditi nove branike.

Tam, kjer se je zdaj črta upognila, je bil postavljen mlad fant. Povedal mi je, da se piše za Kržiča, druge besede nisem čul nikdar od njega. Kakor sem mu ukazal, tako je šel na delo vsakokrat tiho, brez obotavljanja — pravi vojak. Tudi on je ostal čez dan v skalah, zato ga nisem poznal v obraz.

Ko sem jim določil prostor in delo, sem se zopet kobilal v temi po skalah nidoč do svojega kritja. Morda še nisem sedel, ko je Kržič že — izdihnil. Ni bilo dolgo, ko mi je prišel desetnik povedati to presenetljivo vest. Z roba neke navpične skale je hotel ubogi fant odtrgati kamen, ali takrat se mu je drugi odluščil, ki je stal na njem, izgubil je ravnatežje in omahnil v globoki žleb. Nobenega glasu ni dal od sebe, nekaj se je kotalilo s kamenom

vred precej daleč in se potem ustavilo, kamen pa je divjal v dolino, kakor da ga je gnala slaba vest.

Drugi dan sem videl Kržiča z daljnogledom. Ogromna skala ga je prestregla. Vsa razbita, krvava glava mu je visela ne-gibno preko skale, udje zverženi.

Ubit! —

Nihče ni mogel do njega, zakaj tam je »prepad mrtvih«. Tako leži še danes tam — brez groba. Skoro slehni dan sem ga šel gledat z daljnogledom. Zmerom na istem mestu, v isti leži. Dež mu je opral obraz, sneg ga je bil že odel za nekaj dni, pa ga je pregnalo solnce. In so prišli črni gavrani od vzhoda, obleteli v višinah to pohlepno skalovje, pa so se spustili v dno drug za drugim in so kljuvali na razparjenem človeškem mesu, dokler jih ni pregnala svinčenka človeka, ki se mu je studilo gledati to gnušno delo...

Siromak! — Moj učenec je bil pred mnogimi leti. Drugim je to razodel, ker me je še dobro poznal — meni se ni dal spoznati. Skromen fant je bil vedno marljiv in vesten. Dobro se ga še domislim. Nikdar ni bil vsiljiv, delo je opravil, pa je bilo. Tak je bil že kot šolar in tak je ostal. Kakšna usoda ga je doletela! —

Učenec moj, dosegel si mir, morda ni več daleč do — snidenja? —

Jugozapadno bojišče, v decembru 1915

Vilko Mazi.

REKONSTRUKCIJA AVSTRIJSKEGA KABINETA.

»Berliner Tageblatt« poroča o rekonstrukciji avstrijskega kabineta sledeče: Imenovanje princa Hohenlohe-Schillingsfürsta za notranjega ministra je bilo izvršeno najbrže iz čisto notranjepolitiških motivov, ki imajo svojo utemeljitev v rekonstrukciji političkih sil, nastali zaradi vojne. Princ Hohenlohe, brat avstrijskega poslanika na dunajskem dvoru, se je obnesel posebno kot namestnik v Trstu in uživa v diplomatskih krogih glas moza trdnega značaja in neutrudljive delavnosti. Velikega pomena na zunaj je imenovanje obeh ministrov za finance in trgovino. Ta dva, oba strokovnjaka, sta nepoporečno sposobna, da pripravljata rešitev velikih gospodarskih vprašanj, ki so nastala v zvezi z vojno in sklepom miru. Zato garantira njiju osebnost. Finančni minister Leth je avanziral od poštno-hranilniškega uradnika končno za guvernerja istega urada. Njegovemu organizacijskemu talentu se ima zahvaliti avstrijska poštna hranilnica za veliki procvit, pod njegovim vodstvom je postala poštna hranilnica eden najmočnejših avstrijskih finančnih zavodov in je sedaj glavna opora finančne sile Avstrije. Velike so zlasti zasluge, ki si jih je pridobil novi finančni minister pri podpisovanju avstrijskih vojnih posojil. Finančni minister Leth je zlasti odličen poznavalec finančnih odnošajev med Avstrijo in Nemčijo. Trgovinski minister Spitzmüller je naredil istotako karijero kot uradnik. Bil je poprej ravnatelj finančnega deželnega ravnateljstva na Dunaju, pozneje pa je postal ravnatelj Kreditnega

Učenec se uvede v jezik in se nauči tudi slovnice, ne da bi mu bilo treba mučiti se s celimi kopami pravil in izjem, ki utrudijo otroka celo pri pouku v materinem jeziku. Govori takoj spočetka jezikovno pravilno, pa ne zaradi tega, ker se je morda naučil na pamet gotovih pravil, ampak zaradi tega, ker ga vodi že jezikovni čut. In za vajo tega čuta dobi učitelj že dovolj časa s tem, da mu po tej knjigi ni treba uporabljati prestav nalašč za to pripravljenih stavkov in izgubljati učnega časa. Med poukom govori z učeneci nemško, in velika izber vaj pripomore k lahkosti pouka, a temu uspehu se pridruži še čut veselja in mu postane tako učenje jezika — zabava. Učenec rad uporablja predelano snov ob vsaki priliki, ker se čuti sigurnega, in vaja napravi tudi v tem pogledu mojstra.

Jako koristen in praktičen pripomoček za uporabo omenjene vadnice je slovenski besednjak tovariša A. Rapeta, učitelja v Ljubljani. Vsak imenovanih treh zvezkov se ozko oklepa vadnice in prinaša prestavo vseh nastopajočih nemških besed, najprej urejene po posameznih vajah in nato še enkrat sestavljene v abecednem redu.

Naročajte in širite »Učiteljskega Tovariša«!

Kako se nauče naši učenci hitro in temeljito nemščine.

Način prevajanja kakor ga uporabljajo po šolah, privede učenca po dolgem času in težavnem delu do tega, da prodre v duh tujega jezika, ne pa do tja, da bi učenec mogel ta jezik tudi resnično govoriti. Ta način pouka ima sicer idealno, ne pa tudi praktične vrednosti.

Da po možnosti odpomore temu nedostatku, je sestavil na polju jezikovnega pouka zaslužni dr. K. Tumlriz svojo »Nemško jezikovno vadnico za nenemške šole«.

V tej vadnici vidimo vse psihološke zakone, ki se po njih nauči otrok svojega materinega jezika, ali odrasli naseljenec tujega jezika.

Predstavam, pridobljenim potom ponazorovanju, se pridruži beseda. Nastane zveza — »slika — beseda«. Če sliši otrok besedo, se mu takoj zbudi v duhu slika in nasprotno za vsako misel se takoj porodi nehote dotična beseda.

Posebno v prvem zvezku svojega dela govori dr. Tumlriz mojstrsko »jezik slik« in posreduje umevanje učne snovi, ne da bi mu bilo vedno treba uporabljati materin jezik in se posluževati prevajanja. Učenci se uče takoj po prvi stopnji nemško govoriti.

zavoda. Poleg odličnega poznanja nemške in avstrijske industrije je na glasu kot izborni upraven uradnik. Vstop teh dveh ministrov pomenja torej nedvomno pomlajenje in ojačenje Stürgkhovega kabineta.

ZENSKO DELO.

Korespondenčni urad piše: Kakor doznavamo, namerava armadno vodstvo pridobiti ženske za industrialna in druga dela v znatno večjem obsegu kot pa doslej. Armada bi imela tako znatne koristi. Predvsem bi tvornice, ki delajo za obrambno silo, mogle po nastavljenju številnih ženskih delavcev izgotavljati še veliko več. Marsikatera potrebščina armade bi se mogla izgotavljati bolje in hitreje. In — kar je za skupni vojni uspeh, pa tudi za našo gospodarsko bodočnost velikega pomena — tudi našim zaveznikom bi bili potem v naši industriji odprti bogatejši viri za njihove potrebe. Nadalje bi bilo po pritegnitvi ženskega elementa znatno število za vojno sposobnih in vojaški izvečanih moških prostih za službo na fronti. Fronta pa je torišče vsakega za orožje sposobnega moža. Vsak posameznik bi moral stremeti, da dospe tjakaj. — Samo ob sebi umljivo je, da naj bi delavka ne nadomestila samo preprostega delavca, temveč naj bi tudi na mesto marsikateroga industrijskega uradnika stopila inteligentna ženska, s čimer bi dobila armada veliko častnikov. To pa v ostalem ne velja samo za industrijo, temveč tudi za veliko drugih poklicev, v katerih je danes navezan na pisalno mizo še marsikateri za vojno navdušeni in za vojno službo sposobni mlajši moški, dasiravno bi pametno dekletko tekom vojne lahko opravljalo njegovo službo. — Ta vojna je pač pokazala, kako uporabna je žena v praktičnem življenju. Kamor so stavili žensko, povsod je dobro opravljala svoje delo. Da more v teh težkih časih nadomestovati moža v zaledju v marsikaterem poklicu, dokazuje marsikatera ženska dan za dnem, in takih žensk bo od dne do dne več. Danes niso samo izpredvodnice v tramvajski službi itd., temveč delajo vrle ženske tudi v kovinskih obratih na mestih, ki so se smatrala prej izključno za torišče moških. Moški tovariši pa s spoštovanjem zro na te vrle delavke. Da, marsikje se je celo razveljavila iz tega skupnega dela neka razveseljiva vrsta tekmovalnosti. — Brez dvoma: ženska, ki dela za armado, je vojak zaledja! — Da postane popolnoma to, se morajo ženska društva in posvetovalnice organizirati enotno in pridobiti tvornice in druge delavnice za poizkus pomnoženega nameščanja žensk. — Marsikatera mati, ki ima dopolne opraviti s svojo dečo, bi mogla popoldne, ko ve, da ima svojo družino pod dobrim nadzorstvom pri sorodnikih ali v otroških vrtcih itd., opravljati industrijska ali kaka druga podnevna dela in si tako izboljšati svoje življenje. — Kake posledice bi imela mobilizacija žensk v bodočem miru? — Izpodrinjenje moških? Gotovo ne! Pripravljeni moramo biti na porast gospodarskega življenja z industrializacijo; žene v sedanjem vojnem času bi se uspešno pripravile na to. Da bo veliko delavk nadomestovalo padle in invalidne moške, je pač razumljivo. Umrlega junaka nadomestuje njegova žena, njegova hči, ki bosta tako tudi najbolje preskrbljeni. Veliko žensk pa se bo po končani vojni zopet vrnilo na kmete, v kuhinjo itd., in ne bodo torej odvzela mest moškim, pač pa bodo boljši ljudje ko prej, ženske, ki bodo s ponosom govorile o sebi: »Tudi jaz sem pripomogla do velike zmage!« — Pričakovati je, da bodo namen te akcije, ki zasleduje tudi socialne smotre, podpirali vsi krogi. Oblast, tovarniška vodstva, društva in ne med zadnjimi občine, morejo s pojasnili, pobudo, pripomočjo, propagando itd. storiti v tem pogledu domovini usluge, ki se ne morejo ceniti dovolj visoko. Osebni oziri morajo stopiti v ozadje, kjer gre za velike smotre. — Kakor nam je znano, vojno ministristvo, prav ceneč domoljubno sodelovanje, vedno rado sprejema morebitne predloge. Glede tu omenjene stvari je prav posebej pristojna kontrolna komisija vojnega ministristva za oproščene, Dunaj I., Riemergasse št. 9, pristojno mesto. — Poleg vstopa velikega števila žensk v obrate se namerava tudi pritegniti vojnih invalidov, ujetnikov, nepoškodovanih in brezposelnih beguncev, pohajanje brezplačnih ženskih tečajev na obrtnih šolah, ustanovitve obrtnih šol, tvorniških šol in otroških vrtcev za razbremenitev mater, ki delajo, same stvari, ki naj obrambni sili države dovedejo novih moči in pripomorejo tako, da se čimprej zmagovito konča vojna.